

Reuring!Café over 'De strijd om de ruimte'

Op 26 april 2022 organiseerde de [Vereniging voor OverheidsManagement](#) (VOM) een Reuring!Café over 'De strijd om de ruimte'.

[Mark Frequin](#), buitengewoon adviseur Publiek Leiderschap bij de Algemene Bestuursdienst en voorzitter van de VOM, was de debatleider. De introductie deed [Pieter Hilhorst](#), algemeen directeur van samenwerkende provincies (IPO). De 'bankgasten' waren:

[Erik Jan van Kempen](#) – programma-directeur-generaal Ruimtelijke Ordening

[Jantine Kriens](#) – Raadslid Rli & voormalig directeur VNG

[Mariël Middendorp](#) – Algemeen directeur hoogheemraadschap Rijnland

[Friso de Zeeuw](#) – Adviseur gebiedsontwikkeling en em. hoogleraar

Kernvraag: ontaardt de ruimtelijke ontwikkeling van ons land in ramp? Of wordt het een feestje?

Het werd een levendige discussie, die hier op een video van 1,5 uur is te zien. Alle relevante thema's passeerden de revue en dat zijn er heel wat. Voor wie geïnteresseerd in de actuele discussie over de 'regie van de rijksoverheid' is met deze uitzending in één keer onderhoudend bijgepraat.

De essentiële 'Hoe-dan?'-vraag kwam minder goed uit de verf. Wie daar meer over wil weten, kan deze publicatie lezen:

[Verslag Reuring!Café #104 | Strijd om de ruimte | 26 april](#)

[4.632 personen bekeken uw bijdrage in de feed](#)

Op 26 april heeft de Vereniging voor OverheidsManagement (VOM) een Reuring!Café georganiseerd samen met Interprovinciaal overleg (IPO) genaamd de strijd om de ruimte.

Op deze pagina kunt u de uitzending terugkijken en de samenvatting lezen.

De fysieke leefomgeving staat grote transities te wachten. Al deze opgaven komen samen op het beperkte grondgebied van Nederland. Deze opgaven in de fysieke leefomgeving zijn divers en weerbarstig. Het betreft maatschappelijke vraagstukken die niet vanuit één beleidsterrein sectoraal kunnen worden aangepakt.

In deze 104e editie van Reuring!Café richten we ons tot de samenwerking van verschillende overheden op verschillende niveaus om deze transities in de fysieke leefomgeving aan te pakken. Doen ze dat wel genoeg en weten ze elkaar te vinden? En welke lessen kunnen we trekken uit het verleden?

We trapt het debat af met de titel: Strijd om de ruimte, want volgens **Pieter Hilhorst** (de host van het debat) roept strijd al een bepaalde associatie op. Wat er moet gebeuren met de beperkte grondgebied van Nederland over een periode van 10 jaar is een strijd te noemen en dat terwijl we 15 jaar geleden zeiden dat Nederland af was. Maar er is ook een andere manier van kijken. We zijn wereldkampioen in ruimte en weten er slim mee om te gaan en laten we dat ook blijven.

De gasten worden geïntroduceerd en geven ieder hun bijdrage aan het onderwerp van vanavond. **Erik Jan van Kempen**, programma-directeur-generaal Omgevingswet, benoemt dat de grootste opgave ligt in Den Haag. We moeten met elkaar, met medeoverheden in een tempo komen en samenwerken.

Jantine Kriens, ex-algemeen directeur VNG, houdt zich bezig met de uitdagingen van de gemeenten. De afgelopen jaren is het Rijk afwezig geweest, dat was niet altijd nadelig maar niemand kan het in zijn eentje. Je hebt het Rijk, provincie, waterschap nodig om bepaalde vraagstukken aan te pakken.

Mariël Middendorp, algemeen directeur hoogheemraadschap van Rijnland benoemt de eeuwenoude spreuk: Ere god geef ons heden ons dagelijks brood en af en toe een watersnood. Een watersnood is natuurlijk niet leuk, maar we zijn wel een beetje lui geworden met zijn allen. Mijn boodschap is dat water en bodem weer leidend moeten worden in de omgeving.

Friso de Zeeuw heeft een eigen adviesbureau. Friso sluit zich aan bij Jantine. De opgaven zijn dringend en daar moeten we proberen een feestje van te maken in plaats van een nationale ramp. Het Rijk moet de taken van ruimtelijke ordening weer oppakken.

Met deze input kon het Reuring!Café echt van start. Jantine Kriens baart haar zorgen over de mate waarin inwoners invloed uitoefenen op hun ruimte. Iedere burger is immers gebonden aan zijn ruimte, en dit is dus iets dat beter moet. Daar voegt ze aan toe dat werken vanuit één sector niet goed gaat. Zo kan een gemeenteraad opnieuw over dezelfde zaken belissen en zo begint het proces weer van voren af aan. Friso de Zeeuw sluit daarbij aan dat het in sommige gemeenten toch wel lukt aan de hand van 6 thema's: wonen, klimaat, mobiliteit, energie, landelijk gebied, duurzaamheid. Gemeenten brengen deze thema's samen en koppelen ze aan de uitvoering. Het initiatief ligt bij wethouders.

Erik Jan haalt een ander punt bij. In het begin had hij het over in een tempo raken, maar het Rijk maakt soms vage handvatten. Provincies zeggen tegen hen; zeg maar wat je wilt. Er is een gebrek aan duidelijkheid. Pieter Hilhorst bevestigt dit. Voornamelijk worden er binnen overheden onderhandeld, maar soms vloeit daar niets iets uit. We moeten scherp zijn van dit willen we en dit hebben we daarvoor nodig voor een sterke samenwerking. Laat het Rijk eens zeggen wat ze willen.

Mariël benoemt dat ze de invloed van de verschillende bestuursorganen niet als een last ervaart. De vraagstukken zijn veel te ingewikkeld om het alleen te doen. Top-down is niet altijd nadelig. In sommige situaties moet je niet onderhandelen, zoals met brand maar gewoon handelen. Het is belangrijk om in overleg richtlijnen te stellen en vervolgens dat samen te doen. We kunnen met de huidige opgaven niet zonder top-down.

Friso pakt het voorbeeld van de Vinex-aanpak voor een juiste samenwerking tussen gemeente en overheid. Alleen hebben we tegenwoordig te maken met meerdere partijen en meer kwesties. De opgaven zijn zwaarder. De oplossing is om het regionaal aan te pakken en niet door te geven van provincies naar gemeente. Erik Jan benadrukt dat provincies democratisch gelegitimeerd maar dat de provincie is degene waar wij ons staatsrechtelijk aan verhouden. Pieter zegt gebruik nou eens het Huis van Thorbecke. Soms zul je duidelijk moeten maken wat er gebeurt en het zetje moeten maken.

Vanuit de zaal is het ook altijd mogelijk om vragen te stellen. Een van de aanwezigen heeft het erover dat tegenwoordig iedereen het heeft over een overheid die meer regie moet nemen op ruimtelijke ordening. Maar hoe groot is de ruimte voor de centrale overheid om de regie te nemen? Deze regie was er minder in de afgelopen jaren, is dat een kwestie van niet kunnen of niet willen? Friso beantwoordt deze vraag dat er 10 jaar geleden geen kwesties waren die urgent benoemd werden. Dat is flink veranderd. Momentele opgaven vragen om overheidsoptreden.

Een andere vraag uit het publiek was hoe de verschillende bankgasten tegen het beheer van landschap aankijken wanneer op langere termijn landbouwen zullen veranderen of verdwijnen. Friso heeft naar zijn idee voor het beheer van veenweidegebied boeren nodig. Voor hem hoeven de boeren niet weg. Het probleem dat zit hem in de beloning. Als dat waterpeil omhoog gedraaid wordt dan is dat nadelig voor melkproductie, dus dat moet gecompenseerd worden.

Tot slot werd de laatste vraag uit het publiek gesteld. Degene die de vraag stelt dat vooral in deze discussies gesteld wordt dat we niet terug naar de jaren '70 moeten. Waarom leren we niet van de jaren '70 toen het systeem goed werkte? Het was alleen top-down op abstracte niveau van het type land wat ze wilde. Wat was er mis mee en hebben we dat juist nu niet nodig sinds de opgaven alleen meer zijn. Ligt het recept niet al klaar en moeten we niet terug naar verleden en daarvan leren? Jantine heeft het over de dynamiek van toen en dat die terug moet komen. Alleen maar regie en participatie werkt niet. Je hebt een groepsdynamiek nodig die inderdaad lijkt op die van de jaren zeventig. Er moet veel meer ontwerpkraft komen, zodat die vraag: wat voor land willen we zijn beantwoord wordt. Erik Jan benoemt dat er ook een paar dingen van die tijd niet meer moeten doen, zoals ieder bestemmingsplan als Rijk ook nog is gaat doornemen.

Het debat wordt afgerond met van ieder bankgast en de host een afsluitzin. Pieter Hilhorst benoemt dat zulke gesprekken vaker moeten plaatsvinden. We moeten er een feestje van

maken, geen ramp. Erik-Jan benoemt dat het fijner zou zijn als er een groter budget was, alleen die is er niet. Friso sluit af met 1 zin: de bal ligt voor het doel, schop in die bal! Mariël heeft het over samen doen en vooruitkijken en Jantine benadrukt dat we terug naar de inhoud moeten.

Hier <https://www.vom-online.nl/nieuws/livestream-reuring/> kan de volledige opname van het debat worden teruggekeken.